

Maa- ja metsätalous-
ministeriö

Maa- ja metsätalous- ministeriön virkakunnan puheenvuoro tulevalle hallituskaudelle 2027–2031

Sisältö

1. Johdanto ja toimintaympäristön reunaehdot	3
1.1 Suomen maaseutu, maa-, elintarvike-, metsä-, kala-, riista- ja vesitalous – keskeiset faktat ja merkitys	5
2. Kilpailukykyinen maa- ja metsätalous kasvattaa kansantaloutta	7
2.1 Elinvoimainen maaseutu luo pysyviä työpaikkoja	7
2.2 Kasvua ja vientiä vedestä	8
2.3 Metsät ovat kansantalouden kasvun perusta ja hyvinvoinnin mittari	9
2.4 Maankäyttösektorin hiilinielut vahvistuvat ja päästöt vähenevät	9
3. Luottamuksen rakentaminen	10
3.1 Säädosympäristön on oltava ennakoivaa ja avointa	10
3.2 Ruokajärjestelmän toimintakyvyn varmistaminen	10
3.3 Pysäytetään Suomen luontokato pitkäjänteisellä, joustavalla ja vaikuttavalla luontopolitiikalla	11
3.5 Saamelaisten oikeudet	12
3.6 Strategialinjaukset	13
4. Kokonaisturvallisuus rakentuu osiensa summasta	14
4.1 Ruokajärjestelmän huoltovarmuus on varmistettava	14
4.2 Vesihuolto on välttämättömyyspalvelu	15
4.3 Varmistetaan maaseudun ja saariston elinvoimaedellytyksiä	16
4.4 Metsästys ja kalastus ovat osa luonnonvarojen hyödyntämistä	17
4.5 Kotieläin- ja kasvintuotannon sekä elintarvikkeiden riskienhallinta ja varautuminen vahvistuvat	18
4.6 Suomen talouden ja luonnon toimintakykyä vahvistetaan	18
5. Tietopohjaista valmistelua on vahvistettava	19
5.1 Tietopohjaisen valmistelu lisää vaikuttavuutta	19
5.2 Kiinteistö- ja osakehuoneistotiedot vahvistavat omistajuutta, turvallisuutta ja digitalisaatiota	19
MMM:n toiminta ulottuu koko suomalaiseen yhteiskuntaan	20
Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan keskeiset virastot ja laitokset	21

1. Johdanto ja toimintaympäristön reunaehdot

Suomen maa- ja metsätalous on murroksessa, jossa yhdistyvät taloudelliset, ekologiset ja geopoliittiset haasteet. Samalla kyse on perustavanlaatuisista kysymyksistä: ruokaturvasta, kokonaisturvallisuudesta ja huoltovarmuudesta, luonnon kestävydestä sekä maaseudun elinvoimasta. Näihin teemoihin vastaaminen vaatii pitkäjänteistä, yli vaalikausien ulottuvaa politiikkaa.

Vuosien 2027–2031 hallitusohjelmassa on tärkeää varmistaa suomalaisen alkutuotannon kannattavuus ja kilpailukyky muuttuvassa toimintaympäristössä. Tämä edellyttää sääntelyä, vaikuttavaa EU-politiikkaa sekä investointeja, jotka tukevat tilojen uudistumista, digitalisaatiota ja uusia tuotantotapoja. Samalla on turvattava kotimaisen ruuantuotannon riittävä taso kaikissa olosuhteissa.

Metsien ja maatalousmaiden käytössä on löydettävä tasapaino ilmastotavoitteiden, luonnon monimuotoisuuden ja taloudellisen hyödyn välillä. Ratkaisujen on perustuttava tutkittuun tietoon ja oltava toimeenpantavissa käytännössä.

Huoltovarmuuden näkökulmasta kotimaisen tuotannon rooli korostuu. Riittävä omavaraisuus ruuassa, energiassa ja keskeisissä tuotantopanoksissa on strateginen kysymys. Tämä edellyttää sekä kansallisia toimia että aktiivista vaikuttamista EU-tasolla.

Lisäksi on huolehdittava maaseudun elinvoimasta: infrastruktuurista, palveluista ja osaavasta työvoimasta. Ilman elinvoimaista maaseutua ei ole kestävää maa- ja metsätaloutta.

VIRKAKUNNAN PUHEENVUORO

Maa- ja metsätalousministeriön virkakunta on valmis tukemaan neuvotteluja tarjoamalla ajankohtaista tietoa, vaikutusarvioita ja ratkaisuvaihtoehtoja. Yhteisenä tavoitteena tulee olla linjaukset, jotka vahvistavat Suomen kestävästä kasvusta, turvallisuutta ja hyvinvointia myös tulevina vuosikymmeninä. Maa- ja metsätalousministeriö on sitoutunut toimeenpanemaan parlamentaarista sopimusta julkisen talouden kestävyysaseman parantamisesta ja jatkamaan sopeuttamissuunnitelmien toteuttamista.

Ministeriö vahvistaa osaltaan julkisen talouden rahoituspohjaa. Maa-, metsä-, kala-, riista ja vesitalouden toimintaedellytysten turvaaminen tukee työllisyyttä, arvonlisää ja vientituloja sekä vahvistaa veropohjaa.

Alkutuotanto tuo kasvua. Yksityisten investointien edistäminen vähentää valtion rahoituspainetta. Kasvua edistetään julkistaloudellisesti kestävästi. Ilmasto- ja luontotavoitteiden toimeenpanoa kehitetään markkinaehtoisin ohjaukeinoihin, tulosperusteisuuteen sekä yksityisen ja EU-rahoituksen vipuvaikutukseen, ilman pysyviä menolisäyksiä.

Sääntelyn ja tukijärjestelmien kustannusvaikuttavuutta parannetaan. Ennakoitava sääntely, hallinnollisen taakan keventäminen ja tukijärjestelmien yksinkertaistaminen parantavat julkisten varojen vaikuttavuutta ja tukevat investointeja julkisen talouden kehyyksiin sopeutuen. Myös maataloustukien hallintoa on tehostettava.

Paikallisten yhteisöjen ja kansalais- ja vapaaehtoistoiminnan kriittinen merkitys tunnistetaan. Maa- ja metsätalousministeriö on sitoutunut vahvistamaan paikallisten yhteisöjen toimintaedellytyksiä ja niiden kautta paikallista, alueellista ja kansallista hyvinvointia, taloutta, varautumista, huoltovarmuutta ja kokonaisturvallisuutta.

Suomen maaseutu, maa-, elintarvike-, metsä-, kala-, riista- ja vesitalous – keskeiset faktat ja merkitys

Suomen maa-, elintarvike-, metsä-, kala-, erä- ja vesitalous muodostavat uusiutuvien luonnonvarojen kokonaisuuden, joka on keskeinen **huoltovarmuudelle, kansantaloudelle ja alueelliselle elinvoimalle**. Maaseudun elinvoiman vahvistaminen on välttämätöntä maatalouden kehittämiseksi.

SUOMI ON YKSI EU:N MAASEUTUMAISIMMISTA MAISTA JA EUROOPAN VESISTÖISIN MAA

95%

Suomen pinta-alasta on maaseutua ja sinne sijoittuu noin 4 000 kylää.

26%

Väestöstä asuu vakituisesti maaseudulla. Kausiasutus huomioiden maaseudulla asuu yli 2 miljoonaa ihmistä pysyvästi tai osa-aikaisesti.

198 000

Saarta

Suomi on Euroopan vesistöisin ja 3. saaristoin maa- 15 % Suomen pinta-alasta on saaristoa (198 000 saarta).

40%

Maatilat mukaan lukien yritysten määrä on 40 % Suomen yrityksistä.

65%

Tavaraviennin resursseista ja hyödykkeistä tuotetaan maaseudulla.

100 Mbit/s

44-60 % väestölle on saatavilla 100 Mbit/s laajakaista (vrt. 81 % koko maassa).

MAATALOUS JA ELINTARVIKETAALOUS

Elintarviketaloustuottaa ruokaa koko maassa vaativissa ilmasto-olosuhteissa ja turvaa korkean omavaraisuuden keskeisissä elintarvikkeissa.

19 Mrd. euroa

Ruoka-alan arvonlisä on noin 19 mrd euroa, lähes 9 % kansantalouden arvonlisästä.

39 800

Maatilayritystä

Suomessa on n. 39 800 maatilayritystä (2025)

2,2 Milj. ha. peltoa

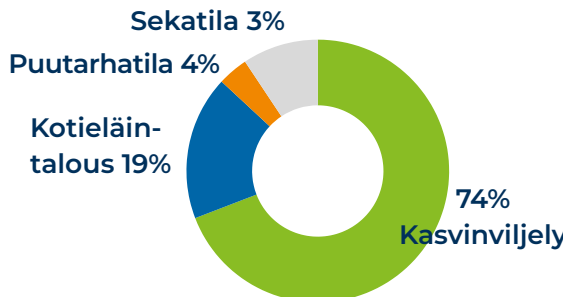
eli n. 7 % Suomen pinta-alasta.

TUOTANTOSUUNNAT

330 000

Henkilöä

Koko ruoka-ala (alkutuotanto, teollisuus, kauppa, ravitsemus) työllistää n. 330 000 henk., eli noin 13 % työllisistä.

500 Tilaa

Rakennemuutos näkyy varsinkin kotieläintuotannossa. Vuodesta 2024 n. 500 tilaa (7%) on siirtynyt kasvintuotantoon.

57 ha.

Vaikka tilojen määrä vähenee, yksittäiset tilat ovat yhä suurempia. Keskimääräinen tilakoko on nyt 57 hehtaaria.

80% Omavaraisuusaste

Omavaraisuusasteemme on noin 80 % (keskeisissä tuotteissa jopa 90 %). Tuotanto on kuitenkin riippuvaista monista ulkomailta tuotavista maatalouden tuotantopanoksista, kuten lannoitteista ja kasvinsuojeluaineista.

METSÄT ovat Suomen tärkein uusiutuva luonnonvara ja merkittävä talouden kivijalka.

75-76 %

Metsät peittävät n. 75–76 % Suomen pinta-alasta, Suomi on Euroopan metsäisin maa.

20,3 Milj. ha.

Puuntuotantoon soveltuvaa metsämaata on noin 20,3 miljoonaa hehtaaria.

1,9 Mrd. euroa

Metsäsektorin investointivaikutukset ovat olleet n. 1,9 miljardia euroa vuodessa, ja ala työllisti vuonna 2023 suoraan noin 64 000 henkilöä, epäsuorasti huomattavasti enemmän.

10,5 Mrd. euroa

Metsäteollisuuden ja metsätalouden yhteenlaskettu vuotuinen arvonlisäys on n. 10,5 miljardia euroa.

100 m³

Metsien vuotuinen kasvu on n. 100–105 miljoonaa m³, mikä ylittää hakkuutason.

3 Mrd. euroa

Metsätalouden kanto-rahatulot ovat n. 3 mrd euroa vuodessa.

KALATALOUS tukee ruokaturvaa, alueellista elinvoimaa ja terveellistä ruokavaliota.

RIISTATALOUS

on osa suomalaista kulttuuria ja luonnonvarojen kestävää käyttöä.

80-160 Milj. Kg

Kaupallisen kalastuksen saaliit ovat 80–160 miljoonaa kiloa.

900-1000

Milj. euroa

Kalatalouden arvoketjun arvo on vaihdellut noin 900–1 000 miljoonassa eurossa.

15-16 Milj. Kg

Kalankasvatus tuottaa noin 15–16 miljoonaa kiloa ruokakalaa.

KALAN KULUTUS

1,5 Milj.

Suomessa on yli 1,5 miljoonaa vapaa-ajankalastajaa.

8 Kg

Tuonti kalaa

4 Kg

Kotimaista kalaa

35 Milj. Kg

Vapaa-ajankalastajien vuotuinen saalis on n. 35 miljoonaa kiloa ja saaliin arvo n. 85 miljoonaa euroa.

Suomalaiset kuluttivat kalaa noin 12 kg/asukas/vuosi vuonna 2024, josta kotimaista kalaa oli noin 3,8–4 kg/asukas ja tuontikalaa noin 8 kg/asukas.

330 000

Metsästäjää

Suomessa on n. 300 000–350 000 metsästäjää.

Metsästyksestä saatavan luullisen riistalihan määrä on n. 8 miljoonaa kiloa vuodessa.

8 Milj. Kg

58 Milj. euroa

Lihan laskennallinen arvo n. 58 miljoonaa euroa.

METSÄSTYS- TUKEE RIISTA-KANTOJEN HOITOA, PAIKALLISTALOUTTA JA HYVINVOINTIA ERITYISESTI MAASEUDULLA.

VESITALOUS JA VESIVARAT

Suomi on yksi maailman vesirikkaimmista maista, mikä on keskeinen vahvuus huoltovarmuudelle ja turvallisuudelle.

100 %

väestöstä on turvallisen juomaveden piirissä.

168 000

Järveä

Suomessa on n. 168 000 järveä, ne kattavat n. 10 % Suomen pinta-alasta.

6,3

Mrd. euroa

Suomen vuosittainen vesiliiketoiminnan arvo on n. 6,3 mrd €.

20 000

m³/asukas/vuosi

Uusiutuvia vesivaroja on n. 20 000 m³/asukas/vuosi, joista käytetään keskimäärin vain n. 2 %.

450

Patoa

Noin 450 patoa kuuluu patoturvallisuuslain piiriin. Suurimman riskin 1-luokan patoja on 107 kpl, joista 42 kpl on jäte-/kaivospatoja.

2. Kilpailukykyinen maa- ja metsätalous kasvattaa kansantaloutta

Maa- ja metsätalousministeriön tavoitteena on strategiansa mukaisesti kiihdyttää biotalouden, kiertotalouden, uusiutuvan energian ja luonnonvara-alan kilpailukykyistä kasvua. Kasvu syntyy elinvoimaisesta maaseudusta, TKI-toiminnasta, uusista arvoketjuista ja ennakoitavasta sääntelystä ja rahoituksesta. Kasvua varten biotalouden arvoketjuja, kuten biomateriaalien käyttöä, puurakentamista ja ruokateknologiaa, on edistettävä. Samalla kehitetään kannustimia hiiliviljelyä, ravinnekiertotaloutta, uusia tuotantotapoja ja älymaataloutta ja biokaasutuotantoa varten. Kansallinen ruokastrategia ja sen toimenpideohjelma tukevat ja toteuttavat biotalouden kasvutavoitteita.

2.1 Elinvoimainen maaseutu luo pysyviä työpaikkoja

Maaseudun elinkeinoja on monipuolistettava ja uusia työpaikkoja on luotava. On myös etsittävä kannustimia ja rahoitusmalleja ruoka- ja luonnonvaratalouden ilmastokestävyyttä, vesien hyvää tilaa sekä ilmanlaatua ja luonnon monimonimuotoisuutta tukeville ratkaisuille. Näillä ratkaisulla vastataan osaltaan yritystoiminnan vastuullisuusvaatimuksiin.

- Laaditaan sukupolven- ja omistajanvaihdosstrategia.
- Edistetään maaseudun ja alkutuotannon yritysten omistajanvaihdoksia.
- Otetaan käyttöön tulospohjaisia ja kannustavia rahoitus- ja hankintamalleja julkisen rahoituksen kustannustehokkuuden parantamiseksi ja uusien ratkaisujen vauhdittamiseksi. Uusissa toimintamalleissa otetaan huomioon hallinnollisen taakan keventäminen.
- Vahvistetaan ruoka-ala kasvuohjelman toimia viennin kasvattamiseksi, huoltovarmuuden varmistamiseksi ja työllisyyden parantamiseksi.
- Edistetään ruokavientiä pitkäjänteisesti mahdollistamalla ruoka-alan julkisten vientitoimijoiden toiminta (Ruokavirasto ja ulkoministeriö) ja palvelutuotantoa yrityksille. Panostetaan ruokamaakuvatyöhön sekä koulutukseen vientiosaajien jatkuvuuden varmistamiseksi.
- Laaditaan kansallinen bioteknologiastrategia.
- Määritellään luomutuotannon suunta Suomessa ja laaditaan sitä toteuttava kansallinen luomustrategia vuodesta 2030 eteenpäin.
- Uudistetaan uusia jalostustekniikkoja koskevat kansalliset viranomaismenettelyt.

- Kehitetään reilua ja oikeudenmukaista ruoka-alan datataloutta, joka luo uusia mahdollisuuksia ja arvoa ruokajärjestelmään.
- Luodaan edellytyksiä hevosalan siirtymiselle rahapeliteoimilupamarkkinaan.
- Turvataan riittävä rahoitustaso kalatalouden kehittämiseen EU:n tulevilla rahoituskaudella.
- Kaksinkertaistetaan kalan kulutus sekä vauhditetaan toimialan kasvua ja vientiä muun muassa päivittämällä Kotimaisen kalan edistämisohjelman.
- Vauhditetaan vesiviljelyn kasvua nostamalla ja muuttamalla lupakynnys päästöperusteiseksi sekä ottamalla käyttöön ravinnepäästöjen kompensatiomalli.
- Tuetaan kaupallisen kalastuksen toimintaedellytyksiä ja vähennetään hallinnollista taakkaa muun muassa hyödyntämällä uutta teknologiaa ja uudistamalla kaupallisen kalastajan määritelmä.

2.2 Kasvua ja vientiä vedestä

Vahva vesiala tukee Suomen huoltovarmuutta ja vesiturvallisuutta. Kun osaaminen ja ratkaisut ovat suomalaisten käsissä, pystytään vastaamaan tehokkaammin myös omiin tulevaisuuden haasteisiin. Kotimaan markkina ei yksin riitä kasvun lähteeksi. Kansainvälistyminen on välttämätöntä, jotta yritykset voivat kasvaa, kehittää osaamistaan ja säilyttää kilpailukykyänsä.

- Toimeenpannaan Kasvua ja vientiä vedestä -ohjelma, joka keskittyy vesialan yritysten kasvuun, arvonsäilytykseen ja vientiin, innovaatioiden kaupallistamiseen sekä kansainvälisen yhteistyön ja verkostojen vahvistamiseen.

2.3 Metsät ovat kansantalouden kasvun perusta ja hyvinvoinnin mittari

Metsänomistajilla on jatkossakin oltava päätäntävalta omista metsistään. Kansalaisten kokonaisvaltaista hyvinvointia metsistä vahvistetaan, metsäalan kilpailukykyä parannetaan, puuraaka-aineen saatavuus turvataan. Samalla mahdollistetaan metsäbio-talouden monipuolistuva kasvu ja investoinnit. Metsätalouden kannustejärjestelmien kehittämässä tavoitteena on vaikuttavuuden ja kustannustehokkuuden jatkuva parantaminen.

- Metsälainsäädäntöä kehitetään pitkäjänteisesti ja metsäelinkeinojen toimintaedellytykset turvaavasti. Valmistellaan metsälainsäädäntöön heikentämättömyysveloitteita koskevat tarpeelliset muutokset osana EU:n ennallistamisasetuksen kansallista täytäntöönpanoa.
- Toimeenpannaan kansallista metsästrategiaa ja harjoitetaan pitkäjänteistä, ennakoitavaa ja tutkimustietoon perustuvaa metsäpolitiikkaa.
- Toimeenpannaan kansallista luonnonvirkistyskäytön strategiaa.
- Huolehditaan, että käytössä on riittävästi tutkittua tietoa metsänomistajakunnasta, omistajien arvoista ja metsänomistuksen tavoitteista.
- Kehitetään puunjalostukseen liittyvää osaamista, tietopohjaa ja verkottumista yli toimiala- ja maakuntarajojen, jotta metsäbiotalouden vienti ja investoinnit voivat kasvaa.

2.4 Maankäyttösektorin hiilinielut vahvistuvat ja päästöt vähenevät

Ilmastonmuutoksen hillintään liittyvien toimien painopiste on fossiilisten päästöjen vähentäminen. Sen rinnalla täytyy vahvistaa hiilinieluja. Kustannusvaikuttavilla ja hyväksyttävillä toimilla voidaan pyrkiä kohti asetettuja tavoitteita. Keskeistä on epävarmuudet huomioiva ja realistinen tavoitteenasetanta sekä laadukas tietopohja. Metsien kasvua sekä metsien sopeutumista muuttuvaan ilmastoon on vahvistettava.

- Laaditaan uusi maa- ja metsätalouden ja muun maankäytön ilmastotoimet kokoava maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma, jossa huomioidaan sektoriin liittyvät epävarmuudet.
- Varmistetaan sektorin ilmastotyössä tarvittava laadukas tietopohja vastaamaan päivittyntä tilannekuvaa ja epävarmuuksia.
- Tehostetaan ja vauhditetaan jo tehtävien ilmastotoimien toteutusta ja toimia yksityisen ilmastorahoituksen edistämiseksi.
- Tehostetaan turvemaiden vesien hallintaa, jotta päästöjä voidaan vähentää.
- Vahvistetaan luonnon ekosysteemien hiilivarastoa.
- Edistetään toimenpiteitä, joiden avulla voidaan kasvattaa korkean jalostusarvon ja pitkään hiiltä sitovien puutuotteiden osuutta ja saattaa näitä tuotteita markkinoille.

3. Luottamuksen rakentaminen

Maa- ja metsätalousministeriön virkakunta haluaa puheenvuorollaan omalta osaltaan vahvistaa kansalaisten, sidosryhmien ja kansainvälisten kumppaneiden luottamusta suomalaiseen ruokajärjestelmään, luonnonvarojen kestävään käyttöön ja MMM:n hallinnonalan toimintaan. Luottamus rakentuu ennakoitavasta sääntelystä, avoimesta viranomaistoiminnasta, oikeudenmukaisista markkinoista sekä luonnonvarojen käytön ja kulttuuristen oikeuksien yhteensovittamisesta.

3.1 Säädösympäristön on oltava ennakoivaa ja avointa

Maa- ja metsätalousministeriö valmistelee ja laatii ennakoivaa ja avointa säädösympäristöä maaseudun ja saariston asuttavuuden ja elinvoimaisuuden takaamiseksi sekä maa- ja metsätalouden, riista- ja kalatalouden sekä vesitalouden varmistamiseksi ja vahvistamiseksi.

3.2 Ruokajärjestelmän toimintakyvyn varmistaminen

EU:n kumppanuussuunnitelman rahoituksella turvataan ruuantuotannon jatkumista ja maaseudun elinvoimaisena säilymisen tarpeita. Olemassa olevat tietojärjestelmät asettavat toteutukselle reunaehdoja. Tavoitteena on yksinkertaistaa tukijärjestelmiä.

- Vaikutetaan tulevan rahoituskauden EU-lainsäädäntöön ja laaditaan kansallinen lainsäädäntö Suomen kansallisen ja alueellisen kumppanuussuunnitelman toimeenpanemiseksi yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa.
- Arvioidaan maaseutu- ja saaristovaikutukset alueille kohdistuvien yhteiskunnallisten vaikutusten tunnistamiseksi ja huomioimiseksi, jotta maaseutujen tarpeet, erityispiirteet ja kehityskysymykset tulevat kattavasti huomioituiksi.
- Huomioidaan saaristokuntia koskeva sääntely kuntien valtionosuusuudistuksen yhteydessä. Tunnistetaan ruokaturvan ja huoltovarmuuden kannalta kriittisten kuntien merkitys ja niiden väestökehitys.

LUOTTAMUKSEN RAKENTAMINEN

- Lisätään kotimaisen ruuan käyttöä etenkin julkisissa ruokahankinnoissa ja varmistetaan, että ruokapalvelut tukevat ravitsemusta, huoltovarmuutta ja kotimarkkinoiden toimivuutta.
- Kehitetään oppilaitosten ruokakasvatusta ja -opetusta. Hyödynnetään koulu-ruokailua oppimisympäristönä sekä lisätään yhteisöllisen ruokailun merkitystä kouluruokaohjelman mukaisesti.
- Edistetään eläinten hyvinvointia koskevaa lainsäädäntöä EU-tasolla, esimerkkinä häkittömään kasvatukseen siirtyminen elintarviketuotantoeläimillä
- Kehitetään elintarvikeketjua oikeudenmukaisempaan ja tasapainoisempaan suuntaan sekä kansallisesti elintarvikemarkkinalain muutosten avulla että EU-tasolla epäterveitä kauppatapoja koskevasti. Erityisesti huomioidaan kaupan omiin merkkeihin (nk. Private Label, PL-tuotteet) liittyvät mahdolliset sääntelytarpeet. Tuottajien ja tavarantoimittajien asemaa elintarvikeketjussa vahvistetaan myös datan hallintaan ja omistajuuteen liittyvän kokonaisuuden selkeyttämisellä.
- Vesienhallintaan liittyviä tukimuotoja selkeytetään valuma-aluelähtöistä vesienhallintaa tukeviksi sekä varmistetaan tukimuotojen toimivuus.
- Ojitusten sääntelyä ja valvontaa kehitetään tehtyjen selvitysten perusteella.

3.3 Pysäytetään Suomen luontokato pitkäjänteisellä, joustavalla ja vaikuttavalla luontopolitiikalla

Luontopolitiikan päätöksenteon on perustuttava ajantasaiseen tietoon ja tavoitteiden yhteensovittamiseen. Strategioiden ja ohjelmien tulee olla ylivaalikautisia, kustannustehokkaita ja joustavia. Päätöksenteossa hyödynnetään ajantasaista laji-, luonto- ja muuta tutkimustietoa, jotta toimet ovat vaikuttavia ja ennakoitavia. Ennallistamissuunnitelman toimeenpanon on oltava kustannustehokasta.

- Ennallistamisen rahoitus turvataan vapaaehtoisille ohjelmille (METSO, Helmi, NOUSU, Sotka) ja hyödynnetään innovatiivisia markkinalähtöisiä ratkaisuja, kuten luonnonarvomarkkinoita.
- Tehostetaan haitallisten vieraslajien torjuntaa. Sujuvoitetaan sääntelyä, jotta kunnat ja maanomistajat voivat hyödyntää yksityisen sektorin osaamista torjuntatyössä ja mahdollistetaan vieraslajien torjunta luonnon kannalta arvokkailla alueilla. Varmistetaan vieraslajijätteen vastaanotto kaikissa kunnissa.
- Perustetaan luontopolitiikan päätöksenteko ajantasaiseen tietoon ja tavoitteiden yhteensovittamiseen. Varmistetaan, että valtakunnallisen laji- ja luontotyyppitiedon tuotanto, ajantasaisuus sekä tietoa koskeva pitkäaikainen seuranta on turvattu.

3.4 Saamelaisten oikeudet

Saamelaiskulttuurin elinvoima luonnonkäytön ratkaisuissa on säilytettävä. Ministeriö osallistuu parlamentaarisen työryhmän arvioimien saamelaisten totuus- ja sovintokomission suositusten toimeenpanoon ja käynnistää kolttalain uudistamisen valmistelun. Lisäksi ehdotetaan, että porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetukilain mukaisten avustusten rahoitus siirretään Maaseudun kehittämisrahastosta Makerasta valtion talousarvioon vuodesta 2028 eteenpäin (kehysvaikutus 3 milj, euroa).

TOIMINTA-AJATUS:

**Luomme
luonnonvaroista
kasvua,
hyvinvointia ja
turvallisuutta**

VISIO 2035:

**Suomi on kestävä
biotalouden ykkönen**

YHTEISKUNNALLISET VAIKUTTAVUUSTAVOITTEET:

**Biotalous tuottaa merkittävää
arvonlisää ja kannattavaa
yritystoimintaa**

**Elinvoimainen maaseutu vahvistaa
kokonaisturvallisuutta ja
huoltovarmuutta**

**Tietovarannoista ja tutkimuksesta
vakautta ja vaurautta**

4. Kokonaisturvallisuus rakentuu osiensa summasta

Maa- ja metsätalousministeriön tavoitteena on parantaa huoltovarmuutta, ruokaturvaa ja vesiturvallisuutta, vahvistaa luonnonvarojen kestäväää käyttöä, tukea ilmastonmuutokseen sopeutumista ja vahvistaa paikallisyhteisöjä osana kokonaisturvallisuutta. Elävä maaseutu ja saaristo sekä alkutuotanto, vesitalous ja luonnonvarat ovat kriittinen osa Suomen kokonaisturvallisuutta.

Kokonaisturvallisuus rakentuu elinvoimaisista yhteisöistä, toimivasta arjesta, yrittäjyyttä kannustavasta toimintaympäristöstä ja kriisinkestävästä ruokajärjestelmästä.

4.1 Ruokajärjestelmän huoltovarmuus on varmistettava

Ruokajärjestelmän huoltovarmuus on varmistettava turvaamalla kotimaisen ruuantuotannon kannattavuus, investoinnit sekä sukupolven- ja omistajavaihdokset. Maa- ja puutarhatilojen ja elintarvikeketjun kykyä toimia kriisitilanteissa on edelleen varmistettava. Myös koko järjestelmän toimintavarmuutta on parannettava.

- Lisätään omavaraisuutta tuotantopanoksissa kiertotalouden ratkaisuilla, kuten ravinnekierrätyksellä ja tehostamalla mineraaliravinteiden käyttöä, varmistamalla ravinnekierrätyksen ja biokaasutuotannon investointiedellytykset sekä edistämällä kotimaisten kierrätysravinteiden markkinoiden kehittymistä. Lisäksi varmistetaan kotimaisten kasvualueiden ja kuivikemateriaalien saatavuus sekä jatketaan uusien kasvualueiden ja kuivikemateriaalien kehittämistoimia.
- Vahvistetaan kansallista typpiomavaraisuutta laatimalla kansallinen typpistrategia. Typpiomavaraisuus perustuu kotimaisen vihreän energian hyödyntämiseen lannoitetuotannossa. Samalla luodaan kestäväää ruokajärjestelmää kehittämällä kotimaisia lannoiteratkaisuja ja puhtaita tuotantoteknologioita.
- Kehitetään julkisten ruokapalveluiden varautumista poikkeustilanteisiin (vararuokakäytännöt).

- Kehitetään valmiussuunnittelua ja varautumislainsäädäntöä yhteistyössä koko ketjun ja muiden hallinnonalojen kanssa. Selvitetään eri tahojen vastuut laajamittaisessa tuotantoeläinten evakuointitilanteessa.
- Lisätään kasviproteiinin omavaraisuutta osana huoltovarmuutta. Kansallisen ruokastrategian toimeenpanossa edellytetään koko kasviproteiinisektorin toimivan yhteistyössä tilanteen parantamiseksi.
- Koko Suomen alueelle soveltuvia kasvilajikkeita on kehitettävä erityisesti osana kansallista huoltovarmuutta. Kaikkein uhanalaisimpien kotieläinrotujen ja viljelykasvien säilyttäminen edellyttää yksityiskohtaista strategiaa sellaisista toimenpiteistä, jotka kannustaisivat toimijoita ja harrastajia rotujen ja kasvien säilyttämiseen erityisesti eläin- ja kasvinjalostusta varten muuttuvassa ilmastossa.

4.2 Vesihuolto on välttämättömyyspalvelu

Kuivuuskausien ja tulvien arvioidaan yleistyvän ja voimistuvan Suomessa, aiheuttaen mittavia vahinkoja yhteiskunnalle ja elinkeinoelämälle. Vesivoimatuotanto ja patoturvallisuus tarjoavat Suomen sähköjärjestelmään sekä välttämätöntä säätövoimaa että keinot vakavien poikkeustilanteiden hoitoon.

- Vesihuollon toiminta turvataan, patoturvallisuus varmistetaan ja tulva- ja kuivuusriskit hallitaan. Kehitetään tulva- ja kuivuusriskien hallinnan, patoturvallisuuden ja vesihuollon viranomaistehtävien organisointia ja yhteistyötä elinvoimakeskuksissa.
- Vesihuollon turvaaminen edellyttää toimialan rakennemuutosta. Laitoksia ohjataan yhdistymiseen ja merkittävästi tiiviimpään yhteistyöhön.
- Kytetään hydrologiset ja meteorologiset palvelut tiiviimmin yhteen, jotta yhteiskunnalla on ilmastomuutokseen sopeutumiseksi paras mahdollinen tietopohja.
- Uudistetaan hydrologista seuranta ja vesistömallijärjestelmää, joilla ennustetaan vesitilanteen kehittymistä ja varoitetaan ääritilanteista.
- Kehitetään vesilainsäädäntöä ottamaan paremmin huomioon tarpeet yhteiskunnan turvallisuuden ja huoltovarmuuden turvaamiseksi häiriö- ja poikkeustilanteissa.
- Hulevesien hallintaa, erityisesti hulevesimaksuja, koskevaa sääntelyä selkeytetään.
- Vesivoiman lyhytaikaissäädön ja pumppuvoiman vaikutusten, hyötyjen ja haittojen tietopohjaa parantamalla luodaan edellytyksiä vesivoiman, vesienhoidon, ennallistamistoimien ja virtavesiekologian yhteensovittamiselle.
- Vahvistetaan kansallista osaamista ja toimintakykyä veteen liittyvien haasteiden, jännitteiden ja uhkien ratkaisuun ja hallintaan, myös rajavesistöissä, sekä vakiinnutetaan vesidiplomatia osaksi Suomen kansainvälistä vaikuttamista.

4.3 Varmistetaan maaseudun ja saariston elinvoimaedellytyksiä

Maaseudun ja saariston asuttuna pysyminen, toimivat paikallisyhteisöt ja elinvoimaisuuden ylläpitäminen on osa kokonaisturvallisuutta. Ilman kunnollista tiestöä, vesihuoltoa ja digitaalisiä yhteyksiä tämä ei ole mahdollista. Maaseuduilla ja saaristossa on oltava kriittinen infrastruktuuri: turvallinen tiestö, toimiva saaristoliikenne, erityisesti yksityistielosseja ja -lauttoja sekä toimintavarma vesihuolto, energihuolto ja tietoliikenneyhteydet. Myös kyläkauppatoiminta on osa maaseudun elinvoimaisuutta.

- Edistetään viranomaisverkon varmistusaikojen pidentämistä ja toimintavarmojen tietoliikenneverkkojen rakentamista maaseuduille ja saaristoon
- Lisätään poikkihallinnollista yhteistyötä maaseudun elinvoiman vahvistamiseksi, vahvistetaan kansallisen maaseutupolitiikan suunnittelu- ja seurantajärjestelmää ja vahvistetaan maaseutupolitiikan neuvoston roolia. Varmistetaan ja järjestetään parlamentaarisen työryhmän toiminta maaseutupoliittisen selonteon toimeenpanon seurannassa.
- Kehitetään Kylävaratoimintamalli valtakunnalliseksi (vrt 24-kotivara).
- Luodaan kansallinen maaseudun seurantakeskus tilasto- ja tietoaalustaksi tukemaan maaseututiedon ja tutkimuksen koontia ja käytettävyyttä, maaseutuvaikutusten arviointia, varmistamaan oikean ja ajantasaisen maaseututiedon saatavuutta, parantamaan politiikan suunnittelua, valmistelua ja osuvuutta sekä turvaamaan maaseudun elinvoiman uudistamisen edellytyksiä.
- Päivitetään laki maa- ja elintarviketalouden, maaseudun sekä saariston tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoituksesta vastaamaan muutoksia maaseutupoliittisessa työssä ja toimintaympäristössä

4.4 Metsästyksen ja kalastuksen osana luonnonvarojen hyödyntämistä

Tunnistetaan vapaa-ajan kalastuksen, metsästyksen ja muun erätoiminnan merkitys hyvinvoinnin lisäämisessä, osana maaseutualueiden kulttuurista toimintaa sekä maaseudun elinvoiman, elinkeinojen ja kokonaisturvallisuuden vahvistamista. Metsästyksen ja kalastuksen kestävästä huolehditaan säätelemällä pyyntiä ajantasaisen riista- ja kalastotiedon perusteella. Vapaa-ajankalatalouden ja kalastusmatkailun toimintaedellytyksiä vahvistetaan. Kalastusrajoituksia tehdään harkiten ja kohdennetusti tarpeen vaatiessa.

- Jatketaan ja vahvistetaan vaelluskalakantojen elvyttämishjelma Nousua sekä vesilintukantoja elvyttävän Sotka ohjelman toimeenpanoa.
- Suurpetokantoja hoidetaan sosiaalisesti kestävästi, ja Suomi vaikuttaa EU:ssa aktiivisesti karhun, ilveksen, valkuposkikihanhien ja merimetson osalta luonto- ja lintudirektiivien liitteiden muuttamiseksi.
- Elvytetään taantuvat riistavesilintukannat toteuttamalla vastuullisen vesilintujen metsästyksen strategiaa.
- Vieraspetopyyntiä laajennetaan saaristossa ja lintujen tärkeimmille pesimäalueille heikentyneiden lintukantojen elvyttämiseksi.
- Varmistetaan metsästäjäkunnan vapaaehtoisvoimin tuottamien palveluiden kuten riistalaskentojen, petoyhdyshenkilötoiminnan, koulutuksen ja nuorisotyön säilyminen yhteiskunnan apuna riistanhoitoyhdistyskenttää uudistamalla.
- Suurriistavirka-aputoimintaa kehitetään poliisin tukena sekä selvitetään mahdollisuus saada toiminnalle rahoitusta liikennevakuutuskeskuksen kautta.
- Turvataan kattava ampumarataverkosto ja metsästäjien ampumarjoittelu sekä riistanhoitoyhdistysten ampumakoulutus. Metsästäjien ampumaratoja käyttävät myös reserviläiset, ampumaurheilijat sekä viranomaiset.
- Itämeren hyljekantojen suojelemiseksi ei ole tarpeen perustaa uusia suojelualueita. Jos merellisiä suojelualueita perustetaan muiden luontoarvojen suojelemiseksi, ei hylkeiden metsästystä tule kieltää.
- Käynnistetään Vuoksen vesistöalueen järvilohen pelastamiseksi lajin luontainen elinkierto sen alkuperäisillä lisääntymisalueilla.
- Ajantasaistetaan vesitalouslupiin sisältyviä kalatalousvelvoitteita uhanalaisten vaelluskalakantojen luontaista elinkiertoa tukeviksi sekä varmistetaan valtion rooli uhanalaisten kalakantojen säilytysviljelyssä.
- Saimaan vesistöalueella saimaannorppakannan kasvu ja kalastusmahdollisuudet sovitetaan yhteen.
- Kehitetään kalastuslakia vastaamaan paremmin kalalajikohtaista säätelyä sekä kalakannoissa tapahtuvia äkillisiä muutoksia.

4.5 Kotieläin- ja kasvintuotannon sekä elintarvikkeiden riskienhallinta ja varautuminen vahvistuvat

Parannetaan uhkaavien riskien tunnistamista kehittämällä eläintautien riskinarviointia ja seurantajärjestelmiä sekä laatimalla kasvintuhoojien tilannekartoitus.

- Parannetaan kotieläintilojen ja tuotantoketjujen bioturvallisuutta ja häiriönkestävyyttä rakenteellisin ja toiminnallisoin keinoin.
- Arvioidaan rokotepolitiikkaa tautikohtaisesti yhtenä keinona taudintorjunnassa ja kehitetään rokotusten rekisteröintiä alkutuotannossa.
- Elintarvikkeiden eläinlääkinnällinen rajatarkastuksen on jatkuttava häiriöttä myös häiriötilanteissa.
- Vakiinnutetaan sika-alan salmonellavahinkorahasto ja selvitetään sen laajentaminen.
- Tehostetaan ruokahävikin ja elintarvikejätteen vähentämisen kansallisia toimenpiteitä YK:n kestävän kehityksen tavoitteeseen (SDG 12.3) pääsemiseksi sekä EU:n jättepuitedirektiivin ja kansallisen jäteasetuksen vaatimusten toteuttamiseksi.

4.6 Suomen talouden ja luonnon toimintakykyä vahvistetaan

Tunnistetaan haavoittuvimmat ihmisryhmät ja alueet sekä kehitetään haavoittuvuuksien ja oikeudenmukaisuuden arviointia osana sopeutumispolitiikan valmistelua. Yhteiskunnan toimintakykyä on vahvistettava muuttuvissa olosuhteissa ennakoivalla ja kustannus- tehokkaalla ilmastonmuutokseen sopeutumisella.

- Huolehditaan sopeutumisen oikeudenmukaisuudesta.
- Päivitetään kansallinen sopeutumissuunnitelma vastaamaan muuttunutta tilannekuvaa.
- Vahvistetaan riskiperusteista priorisointia ja varmistetaan suunnitelman toimeenpano poikkihallinnollisena yhteistyönä.
- Tehdään ilmatoriskien ennakoinnista pysyvä osa päätöksentekoa. Vakiinnutetaan säännölliset ilmatoriski- ja haavoittuvuustarkastelut tutkimuslaitosten tehtäviin. Laajennetaan arviointeja kattamaan myös globaalien ilmatoriskien heijaste- vaikutukset ja vahvistetaan kansallisten ja alueellisten riskiarviointien synergioita.
- Vahvistetaan päätöksenteon tietopohjaa ja sopeutumisen vaikuttavuutta. Parannetaan sopeutumistiedon saatavuutta ja neuvontaa, arvioidaan sopeutumisinvestointien tarve ja kehitetään toimien kustannustehokkuuden, vaikuttavuuden ja taloudellisten vaikutusten arviointia.
- Vahvistetaan kuntien ja alueiden sopeutumiskykyä. Selkeytetään toimijoiden vastuita ja rooleja sekä tarjotaan kunnille käytännön työkaluja ja ohjeita sopeutumistoimien toteuttamiseen.

5. Tietopohjaista valmistelua on vahvistettava

5.1 Tietopohjainen valmistelu lisää vaikuttavuutta

Vahvistamalla maa-, metsä-, riista- ja kalatalouden tutkimusta, kehitystä ja investointeja ja turvaamalla niiden rahoitus päätöksenteko on tutkimusperusteista ja samalla Suomen vaikuttavuus EU:ssa kasvaa.

- Parannetaan tietojärjestelmien ja rekisterien yhteen toimivuutta.
- Jatketaan pitkäaikaisseurantoja ja tutkimusyhteistyötä (Luke, SYKE, yliopistot, Ruokavirasto, Maanmittauslaitos).
- Muodostetaan selkeä EU-vaikuttamisstrategia maaseutu-, maatalous (ml. elintarvikeketju-, metsä-, kala-, riista-, ilmasto- ja ympäristöpolitiikkaan).
- Kehitetään elintarvikeketjun tilastointia tukemaan nykyistä läpinäkyvämpää markkinatiedon saatavuutta MMM:n asettaman Elintarvikeketjun tilastointiryhmän esitysten mukaisesti.

5.2 Kiinteistö- ja osakehuoneistotiedot vahvistavat omistajuutta, turvallisuutta ja digitalisaatiota

- Lisätään uusien ja vanhojen osakehuoneistojen ajantasaiset kauppahintatiedot huoneistotietojärjestelmään. Tämä edellyttää muutoksia lakiin huoneistotietojärjestelmästä ja asuntokauppalakiin.
- Käynnistetään valtakunnallisen kiinteistötietojärjestelmän (maaomaisuuden tietokokonaisuus) kehittämishanke, jolla vahvistetaan omistuksen turvaamista ja kansallista luototus- ja vakuusjärjestelmää sekä edistetään digitalisaatiota. Tämä edellyttää kiinteistönmuodostamislain ja maakaaren sääntelyn kehittämistä.
- Laaditaan yleisesti hyödynnettävät linjaukset tietojen keruun, hallinnan ja jakelun yleisistä turvallisuusperiaatteista, sillä muuttuvassa turvallisuus- ja teknologiaympäristössä luotettavan ja ajantasaisen tiedon ja sen hallinnan merkitys korostuu. Linjauksissa huomioidaan paikkatiedon erityispiirteet.

MMM:n toiminta ulottuu koko suomalaiseen yhteiskuntaan

Maa- ja metsätalousministeriön tehtävät ulottuvat ruuantuotannon ja -jakelun turvaamiseen, elintarviketurvallisuuteen sekä eläinten ja kasvien terveyteen. Tehtäviin kuuluvat myös ravitsemukseen ja elintarviketietoihin liittyvä sääntely sekä elintarvikeketjun toimintaedellytysten ja markkinoiden toimivuuden turvaaminen.

Ministeriö vastaa eläinten hyvinvointiin liittyvästä sääntelystä sekä ruokahävikin ja elintarvikejätteen vähentämisestä.

Vesitalouden osalta ministeriö huolehtii vesihuollon turvaamisesta sekä tulva- ja kuivuusriskien hallinnasta, patoturvallisuudesta ja vesivoiman sääntelystä ja kehittämisestä. Tehtäviin kuuluvat myös maa- ja metsätalouden vesienhallinta sekä hydrologinen seuranta ja vesitilannepalvelut.

Maaseudun ja saariston kehittämisessä ministeriön tehtäviin kuuluvat maaseutu- ja saaristopolitiikka, erilaisten maaseutu- maisten alueiden elinvoiman kehittäminen sekä maaseudun yritystoiminta, palvelut ja kylätoiminta.

Metsäalalla ministeriö vastaa metsien hoidosta ja kestävästä käytöstä, puuraaka- aineen saatavuudesta sekä metsäbio- talouden kasvusta.

Luonnonvarojen osalta ministeriö huolehtii luonnon monimuotoisuuden vaalimisesta ja turvaamisesta, maa- ja metsätalouden ilmatoratkaisuista, hiilinieluista ja hiilivaras- toista sekä ilmastonmuutokseen sopeutu- misesta. Lisäksi ministeriö vastaa vieraslajien torjunnasta.

Kala- ja riistataloudessa ministeriön tehtäviin kuuluvat kaupallinen kalastus ja vapaa- ajankalastus, kalakantojen hoito ja tutkimus sekä kotimaisen kalan käytön edistäminen. Ministeriö vastaa myös metsästyksestä, riistakantojen hallinnasta, suurpetopolitiikasta ja suurpetojen aiheuttamien vahinkojen ehkäisystä.

Ministeriö edistää eräkulttuuria ja -harrastuksia.

Lisäksi ministeriö vastaa kiinteistö- ja osake- huoneistotietojen ylläpidosta, omistuksen ja vakuusjärjestelmän turvaamisesta sekä perus- paikkatietojen tuottamisesta ja paikantamisen perustan turvaamisesta.

MMM huolehtii myös erityisistä oikeudellisista ja kulttuurisista kysymyksistä, kuten saamelaiskulttuuriin kuuluvien perinteisten elinkeinojen kulttuurin turvaamisesta, kolttalainsäädännöstä sekä eläinten hyvinvoinnista.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan keskeiset virastot ja laitokset

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan virastot ja laitokset vastaavat ruoka-järjestelmän turvallisuudesta, uusiutuvien luonnonvarojen kestävästä käytöstä ja hoidosta, maaseudun ja alueiden elinvoimasta sekä huoltovarmuudesta.

- **Ruokavirasto** huolehtii elintarviketurvallisuudesta, eläinten terveydestä ja hyvinvoinnista, kasvi- ja eläintautien torjunnasta sekä maatalous- ja maaseudun kehittämistukien toimeenpanosta.
- **Luonnonvarakeskus (Luke)** tuottaa tutkimusta ja tilastoja maa-, puutarha-, metsä-, kala- ja riistataloudesta, edistää hyvinvointia ja maaseudun elinvoimaa sekä tukee tietopohjaista päätöksentekoa
- **Metsähallitus** hallinnoi valtion maa- ja vesialueita, luonnonsuojelualueita, kansallispuistoja ja retkeilyalueita ja vastaa valtion metsien kestävästä käytöstä ja luontopalveluista.
- **Maanmittauslaitos** vastaa kiinteistö- ja osakehuoneistotiedoista, lainhuudoista, peruspaikkatiedoista ja paikantamisen perustasta, jotka ovat keskeisiä omistuksen turvaamisessa ja yhteiskunnan toimintavarmuudessa.
- **Suomen metsäkeskus** valvoo metsälainsäädännön noudattamista ja tuottaa kestävässä metsänhoidossa tarpeellista metsä- ja luontotietoa. Tukee metsänomistajia ja metsäalan toimijoita kestävä metsätalouden harjoittamisessa.
- **Suomen riistakeskus** hoitaa riistatalouden julkisia hallintotehtäviä, metsästyksen ohjausta ja riistakantojen seurantaa.
- **Suomen ympäristökeskus (Syke)** hoitaa MMM:n ohjauksessa useita vesitalouden asiantuntija- ja tutkimustehtäviä, muun muassa tulva- ja kuivuusriskien hallintaa, vesihuoltoa ja patoturvallisuutta.
- **Lupa- ja valvontavirasto** käsittelee maa- ja metsätalouteen, vesitalouteen sekä luonnonvarojen käyttöön liittyviä lupa- ja valvonta-asioita ja hoitaa MMM:n ohjauksessa vesilain mukaisia lupa- ja valvontatehtäviä, vesienhoidon suunnittelua, vesitaloustehtävien asiakaspalvelua sekä vieraslajiriskien hallinnan viranomaistehtäviä.
- **Elinvoimakeskukset** toimivat alueellisina asiantuntija- ja palveluorganisaatioina, jotka tukevat paikallista elinvoimaa ja kestävä kasvua. Keskukset hoitavat MMM:n ohjauksessa maaseudun kehittämisen, maatalouden tukien toimeenpanon, kalatalouden sekä vesitalouden alueellisia tehtäviä.

Maa- ja metsätalousministeriö

Hallituskatu 3 A, Helsinki
PL 30, 00023 Valtioneuvosto

mmm.fi